

پردیس آموزشهای نیمه حضوری

گروه راهنمایی و مشاوره

پایان نامه :

جهت دریافت درجه کارشناسی ارشد در رشته ی مشاوره تحصیلی

عنوان:

بررسی و مقایسه سبکهای هویت و خودکارآمدی در دانش آموزان پسر با و

بدون پرخاشگری پایه اول دبیرستانهای شهرستان نجف آباد

استاد راهنما:

جناب آقای دکتر پرویز شریفی درآمدی

استاد مشاور:

سرکارخانم دکتر شیوا دولت آبادی

استاد داور:

جناب آقای دکتر محمود گلزاری

پژوهشگر :

رضا ربانیان نجف آبادی

تابستان ۱۳۹۱

تقدیم به

پدر بزرگوالم که وجودش مظهر صفاست و داستان گرمش همواره پشتوانه من در زندگی بوده و هیچگاه حمایتش را از من دریغ نکرده است.

تقدیم به

مادر مهربانم که نگاهش مایه امید و دلگرمی، کلامش مایه آرامش و وجودش مظهر پاکی و از خود گذشتگی است .

و تقدیم به

برادر و خواهر دوست داشتنی ام که حضور شیرینشان در زندگی ام، لحظه لحظه هایم را سرشار از شادی کرده است .

تقدیر و تشکر

سپاس بیکران پروردگار یکتا را که هستی مان بخشید و به طریق علم و دانش رهنمونمان شد و به همنشینی رهروان علم و دانش مفتخرمان نمود و خوشه چینی از علم و معرفت را روزیمان ساخت.

برخود لازم میدانم از استاد گرامی و ارجمندم جناب آقای دکتر شریفی درآمدی، که با راهنمایی های ارزنده و درخور ستایش خود مرا در تهیه ی این پایان نامه یاری نمودند، سپاسگذاری نموده و قدردانی نمایم .

استاد ارجمند سرکارخانم دکتر دولت آبادی، استاد مشاور که نه تنها استاد علمی بلکه معلم اخلاق و انسانیت برای شاگردان خود می باشد.

استاد ارجمند جناب آقای دکتر گلزاری که زحمت داوری این پایان نامه را به عهده گرفته اند. افتخار شاگردی ایشان را همیشه به یادگار خواهم داشت.

کلیه اساتید بزرگوار و کلیه کارکنان محترم گروه مشاوره که در طول سال های تحصیل دانشگاهی از مساعدتهای آنها بهره مند شدم.

چکیده:

هدف پژوهش حاضر بررسی و مقایسه سبک‌های هویت و خودکارآمدی در دانش آموزان پسر با و بدون پرخاشگری پایه اول دبیرستان های شهرستان نجف آباد است.

روش پژوهش، توصیفی-زمینه یابی و جامعه مورد پژوهش، کلیه دانش آموزان پایه اول دبیرستانهای پسرانه شهرستان نجف آباد که در سال ۹۰-۹۱ مشغول به تحصیل بودند؛ که با روش نمونه گیری تصادفی خوشه ای چندمرحله ای، ابتدا شهرستان نجف آباد به ۵ قسمت تقسیم و بعداز هر بخش یک مدرسه به صورت تصادفی و به این شیوه ۳۸۹ نفر انتخاب و پرسشنامه پرخاشگری باس و پری (۱۹۹۲) توسط آنها تکمیل شد. بر اساس نتایج این پرسشنامه، ۵۵ نفر دانش آموز پرخاشگر و ۵۵ نفر دانش آموز عادی به صورت تصادفی که از لحاظ سن و وضعیت اقتصادی-اجتماعی با آنان همتا شدند به عنوان نمونه آماری برگزیده شدند؛ و پرسشنامه خودکارآمدی شرر (۱۹۸۲) و پرسشنامه سبک هویت برزونسکی (IsI-6G)، (۱۹۸۹)، توسط آنها تکمیل شد. نتایج حاصل از پژوهش با استفاده از آزمون t و همبستگی پیرسون نشان داد که:

- بین سبک های هویت دانش آموزان عادی و پرخاشگر تفاوت معنی دار وجود ندارد.
- بین خودکارآمدی دانش آموزان عادی و پرخاشگر تفاوت معنی دار وجود دارد.
- بین سبک های هویت و خودکارآمدی دانش آموزان پسر پرخاشگر رابطه معنی داری وجود دارد.
- بین سبک های هویت اطلاعاتی واجتنابی و تعهد دانش آموزان پسر عادی رابطه معنی داری وجود دارد.

واژه های کلیدی: سبک های هویت، خودکارآمدی، پرخاشگری.

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

فصل اول: کلیات تحقیق

۱-۱	مقدمه	۱
۲-۱	بیان مسئله	۲
۳-۱	ضرورت و اهمیت تحقیق	۴
۴-۱	اهداف تحقیق	۵
۵-۱	فرضیه های تحقیق	۵
۶-۱	تعاریف نظری و عملیاتی	۵

فصل دوم: ادبیات تحقیق (تاریخچه یا پیشینه تحقیق)

۱-۲	نوجوانی	۷
۲-۲	هویت	۸
۳-۲	چرخه های رشد هویت	۱۰
۴-۲	فرآیند شکل گیری هویت	۱۱
۵-۲	تفاوت هویت یابی در مردان و زنان	۱۴
۶-۲	هویت از دیدگاه نظریه پردازان مختلف	۱۵
۱-۶-۲	دیدگاه مارسیا	۱۵
۲-۶-۲	دیدگاه اریکسون	۱۷
۳-۶-۲	دیدگاه بلس	۱۸
۴-۶-۲	دیدگاه دولینگر	۱۹
۵-۶-۲	دیدگاه کگان	۲۰
۶-۶-۲	دیدگاه گلاسر	۲۰
۷-۶-۲	دیدگاه برزونسکی	۲۱
۷-۲	خواستگاه مفهوم خودکارآمدی	۲۴
۸-۲	خودکارآمدی	۲۶
۹-۲	چهارچوب نظری	۲۸
۱۰-۲	انواع خودکارآمدی	۲۹
۱۱-۲	ابعاد خودکارآمدی	۳۰
۱۲-۲	عوامل اصلی در ایجاد خودکارآمدی	۳۱
۱-۱۲-۲	موفقیت عملکرد	۳۱
۲-۱۲-۲	تجارب جانشینی یا نیابتی	۳۲

- ۳۲.....۳-۱۲-۲ ویژگی های مشاهده گران
- ۳۳.....۴-۱۲-۲ پیامدهای پاداش بخش رفتار
- ۳۳.....۵-۱۲-۲ اقناع کلامی
- ۳۴.....۶-۱۲-۲ برانگیختگی فیزیولوژیکی و هیجانی
- ۳۴.....۱۳-۲ ماهیت خودکارآمدی
- ۳۵.....۱۴-۲ خودکارآمدی کودکی،نوجوانی،بزرگسالی
- ۳۶.....۱۵-۲ خودکارآمدی و تفاوت‌های سنی و جنسیتی
- ۳۷.....۱۶-۲ چگونگی تاثیر باورهای خودکارآمدی بر عملکرد انسان
- ۳۷.....۱۷-۲ فرآیندهای واسطه ای خودکارآمدی
- ۳۹.....۱۸-۲ خودکارآمدی و عملکردتحصیلی
- ۳۹.....۱۹-۲ خودکارآمدی و کسب هویت موفق
- ۴۰.....۲۰-۲ خودکارآمدی و سلامت اجتماعی
- ۴۱.....۲۱-۲ پرخاشگری
- ۴۲.....۱-۲۱-۲ پرخاشگری آشکار و ارتباطی
- ۴۳.....۲-۲۱-۲ پرخاشگری پیدای و پنهان
- ۴۴.....۳-۲۱-۲ پرخاشگری فعالانه - واکنشی
- ۴۴.....۴-۲۱-۲ پرخاشگری رابطه ای و روابط همسالان
- ۴۵.....۲۲-۲ نقش باورهای هیجانی
- ۴۶.....۲۳-۲ پرخاشگری وسیله ای - پرخاشگری خصمانه
- ۴۷.....۲۴-۲ سبب شناسی پرخاشگری
- ۴۸.....۲۵-۲ عوامل زیست شناختی
- ۴۸.....۲۶-۲ تفاوت‌های فردی و پرخاشگری
- ۴۹.....۲۷-۲ تفاوت‌های جنسیتی و پرخاشگری
- ۵۰.....۲۸-۲ تبیین های فیزیولوژیک پرخاشگری
- ۵۰.....۲۹-۲ بنیان های عصبی شناختی یا مغزی پرخاشگری
- ۵۰.....۳۰-۲ اضطراب
- ۵۱.....۳۱-۲ سوگیری های خصمانه
- ۵۱.....۳۲-۲ نگرش ها و باورها
- ۵۲.....۳۳-۲ دیدگاه های مختلف
- ۵۲.....۱-۳۳-۲ دیدگاه روانکاو
- ۵۳.....۲-۳۳-۲ نظریه یادگیری اجتماعی

۵۳	۲-۳۳-۳ نظریه ناکامی - پرخاشگری
۵۴	۲-۳۳-۴ نظریه شناختی ..
۵۴	۲-۳۳-۵ نظریه عقلانی - هیجانی (الیس)
۵۵	۲-۳۳-۶ دیدگاه جامعه شناسی
۵۶	۲-۳۴ پژوهشهای انجام شده در داخل و خارج از کشور

فصل سوم: روش شناسی تحقیق

۵۹	۳-۱ مقدمه
۵۹	۳-۲ جامعه آماری
۵۹	۳-۳ نمونه آماری، حجم و روش نمونه گیری
۵۹	۳-۴ شیوه اجرای تحقیق
۶۰	۳-۵ ابزارهای تحقیق
۶۰	۳-۵-۱ پرسشنامه سبک هویت برزونسکی (IsI-6G)
۶۱	۳-۵-۲ پرسشنامه پرخاشگری باس و پری
۶۳	۳-۵-۳ پرسشنامه خودکارآمدی عمومی

فصل چهارم: تجزیه و تحلیل داده ها

۶۶	۴-۱ آمار توصیفی
۷۸	۴-۲ آمار استنباطی

فصل پنجم: بحث و نتیجه گیری

۸۲	۵-۱ مقدمه
۸۲	۵-۲ بحث و نتیجه گیری در یافته های تحقیق
۸۵	۵-۳ محدودیتهای پژوهش
۸۶	۵-۴ پیشنهادهای پژوهشی
۸۷	۵-۵ پیشنهادهای کاربردی

۸۸	فهرست منابع
۹۸	پیوستها

فهرست جداول

صفحه

عنوان

۶۶	۴-۱ جدول آماره های توصیفی میزان پرخاشگری برای دانش آموزان عادی
۶۷	۴-۲ جدول آماره های توصیفی میزان پرخاشگری برای دانش آموزان پرخاشگر
۶۸	۴-۳ جدول آماره های توصیفی میزان خودکارآمدی برای دانش آموزان عادی

- ۴-۴ جدول آماره های توصیفی میزان خودکارآمدی برای دانش آموزان پرخاشگر ۶۹
- ۴-۵ جدول آماره های توصیفی سبک هویت اطلاعاتی برای دانش آموزان عادی ۷۰
- ۴-۶ جدول آماره های توصیفی سبک هویت اطلاعاتی برای دانش آموزان پرخاشگر ۷۱
- ۴-۷ جدول آماره های توصیفی سبک هویت هنجاری برای دانش آموزان عادی ۷۲
- ۴-۸ جدول آماره های توصیفی سبک هویت هنجاری برای دانش آموزان پرخاشگر ۷۳
- ۴-۹ جدول آماره های توصیفی سبک هویت اجتنابی برای دانش آموزان عادی ۷۴
- ۴-۱۰ جدول آماره های توصیفی سبک هویت اجتنابی برای دانش آموزان پرخاشگر ۷۵
- ۴-۱۱ جدول آماره های توصیفی سبک هویت تعهد برای دانش آموزان عادی ۷۶
- ۴-۱۲ جدول آماره های توصیفی سبک هویت تعهد برای دانش آموزان پرخاشگر ۷۷
- ۴-۱۳ جدول آزمون نرمال بودن متغیرها ۷۸
- ۴-۱۴ جدول آزمون T برای مقایسه سبک های هویت دانش آموزان عادی و پرخاشگر ۷۸
- ۴-۱۵ جدول آزمون T برای مقایسه خودکارآمدی دانش آموزان عادی و پرخاشگر ۷۹
- ۴-۱۶ جدول آزمون همبستگی پیرسون بین سبک های هویت و خودکارآمدی دانش آموزان پسر عادی ۷۹
- ۴-۱۷ جدول آزمون همبستگی پیرسون بین سبک های هویت و خودکارآمدی دانش آموزان پسر پرخاشگر ۷۹

۸۰

فهرست نمودارها

- ۴-۱ نمودار میزان پرخاشگری برای دانش آموزان عادی ۶۶
- ۴-۲ نمودار میزان پرخاشگری برای دانش آموزان پرخاشگر ۶۷
- ۴-۳ نمودار میزان خودکارآمدی برای دانش آموزان عادی ۶۸
- ۴-۴ نمودار میزان خودکارآمدی برای دانش آموزان پرخاشگر ۶۹
- ۴-۵ نمودار سبک هویت اطلاعاتی برای دانش آموزان عادی ۷۰
- ۴-۶ نمودار سبک هویت اطلاعاتی برای دانش آموزان عادی پرخاشگر ۷۱
- ۴-۷ نمودار سبک هویت هنجاری برای دانش آموزان عادی ۷۲
- ۴-۸ نمودار سبک هویت هنجاری برای دانش آموزان پرخاشگر ۷۳
- ۴-۹ نمودار سبک هویت اجتنابی برای دانش آموزان عادی ۷۴
- ۴-۱۰ نمودار سبک هویت اجتنابی برای دانش آموزان پرخاشگر ۷۵
- ۴-۱۱ نمودار سبک هویت تعهد برای دانش آموزان عادی ۷۶
- ۴-۱۲ نمودار سبک هویت تعهد برای دانش آموزان پرخاشگر ۷۷

۱-۱) مقدمه:

نوجوانی یک دوره‌ی انتقال از وابستگی کودک به استقلال و مسئولیت‌پذیری نوجوان در بزرگسالی است (لطف‌آبادی، ۱۳۸۱). نوجوانی همچنین دوره‌ای است که انواع تغییر و تحولات در آن اتفاق می‌افتد و این تجمع تغییرات گوناگون باعث ایجاد مشکلات عدیده‌ای برای سازگاری نوجوان با جامعه و کسب یک هویت سالم می‌شود (احمدی، ۱۳۸۳).

پرخاشگری یکی از رایج‌ترین مشکلات دوره نوجوانی است که تأثیر مخربی بر شایستگی اجتماعی، کارآمدی و روابط بین فردی نوجوان دارد و از شکل‌گیری سالم هویت نوجوان جلوگیری می‌کند (بهشتیان، ۱۳۸۸). اورونسون (به نقل از برازجانیان، ۱۳۸۰، صفحه ۵)، پرخاشگری را در «عملی تعریف می‌کند که هدفش اعمال صدمه و رنج باشد» همچنین مؤلفین کتاب خلاصه‌ی روان‌پزشکی، پرخاشگری را «احساس‌ها، عقاید یا اعمال خصمانه و خشم‌آگین معطوف به یک شخص یا شی می‌دانند» (کاپلان^۱ و سادوک^۲، ترجمه، پورافکاری، ۱۳۷۸، صفحه ۲۴).

اریکسون (به نقل از شوارتز^۳، ۲۰۰۱)، هویت را احساس نسبتاً پایدار از یگانگی خود تعریف می‌کند. یعنی علیرغم تغییر رفتارها، به افکار، احساسات و برداشت فرد از خود همواره مشابه است. این احساس که ما چه کسی هستیم، باید با نگرشی که دیگران نسبت به ما دارند نسبتاً هم‌خوان باشد. وی معتقد است که وظیفه نوجوان این است که تعارف‌های ناشی از پراکندگی اجزای هویت را حل و یک هویت واحد و منسجم را برای خویش ایجاد کند.

برزونسکی^۴ (۲۰۰۳)، هویت را نظریه راجع به خویشتن می‌داند و معتقد است که افراد با سبک‌ها و شیوه‌های مختلف به نظریه‌پردازی راجع به خود می‌پردازند.

۱. Kaplan , Harold

۲. Sadok , Benjamin

۳. Schwartz

۴. Berzonsky

باورهای خودکارآمدی به عنوان قضاوت افراد در خصوص توانایی آنها جهت انجام وظیفه خود در یک موقعیت ویژه تعریف شده است. خودکارآمدی در چارچوب یک تئوری بزرگتر به نام تئوری شناخت اجتماعی ارائه شده است که موفقیت انسان را بستگی به تأثیرات متقابل بین رفتار شخصی (افکار و باورها) و شرایط محیطی می‌داند (بندورا، ۱۹۹۷ و ۱۹۸۶).

بندورا (۱۹۸۹)، خودکارآمدی را انتظاراتی می‌داند که به باورهای مربوط به قابلیت‌های افراد در سازمان دادن و اجرای رفتارهای لازم برای کسب نتیجه، تأکید دارند (به نقل از شانک^۱، ۱۹۹۰).

فارسی‌نژاد (۱۳۸۳)، در بررسی رابطه سبک‌های هویت با سلامت اجتماعی و خودکارآمدی تحصیلی نشان داد که سبک‌های اطلاعاتی و هنجاری با متغیرهای خودکارآمدی تحصیلی و سلامت اجتماعی رابطه مثبت و سبک‌های هویتی مغشوش اجتنابی با متغیرهای مذکور رابطه منفی دارد.

یافته‌های پژوهش جاکوبسکی و دمبو^۲ (۲۰۰۴)، نشان داد که فقط رابطه باورهای خودکارآمدی با سبک هویت مغشوش - اجتنابی منفی و معنادار است و دو سبک اطلاعاتی و هنجاری رابطه‌ای با آن ندارد.

۲-۱) بیان مسئله:

نوجوانی زمانی مناسب برای شکل‌دهی هویت^۳ (احساس و مفهومی از خود) است، که تاریخچه‌ی گذشته فرد و توانمندی‌های مورد نیاز برای سلامت روانشناختی در بزرگسالی را در هم می‌آمیزد (شهرآرای، ۱۳۸۴).

به نظر اریکسون (۱۹۶۸)، هویت عبارت است از افتراق و تمیزی که فرد بین خود و دیگران می‌گذارد. از دید او هویت یک سازه روانی اجتماعی است که شامل طرز فکر، عقاید فرد و نحوه ارتباط او با دیگران می‌شود.

هویت فردی نیز جنبه‌هایی از هویت است که کمک می‌کند فرد خودش را از دیگران جدا کند و شامل رتبه‌ای از ارزش‌ها، باورها و هدف‌هایی است که هر فرد دارد و از دید دیگران پنهان نیست (جوکار، ۱۳۸۵).

بندورا (۱۹۹۵)، معتقد است هنگامی که شخص در وظایف خود تجربه‌ی موفق داشته باشد کارآمدی او برای وظایف مشابه در آینده گسترش می‌یابد (جاکوبسکی و دمبو، ۲۰۰۴).

۱. Schunk

۲. Jakobwski T.G , Dembo

۳. Identity

باورهای خودکارآمدی چگونگی احساس کردن، فکر کردن و برانگیختن افراد را تعیین می‌کند. حس قوی کارآمدی باعث افزایش کمال انسان و سلامت شخص می‌شود، کسانی که به توانایی خود اطمینان دارند، وظایف مشکل را با توجه به چالش‌های موجود پیش از تهدیدات انجام می‌دهند. آن‌ها تعهد قوی نسبت به اهداف خود دارند، در مقابل شکست تلاش و تحمل زیادی دارند و بعد از شکست به سرعت حس خودکارآمدی خود را بهبود می‌بخشند (شانگ و پاژارس^۱، ۲۰۰۶).

باندورا (۱۹۹۳)، در نظریه‌ی شناختی - اجتماعی - « خودکارآمدی » را احساس شایستگی، کفایت، و قابلیت کنار آمدن با زندگی و ادراک افراد از میزان مهارتی که بر زندگی خود دارند، تعریف می‌کند.

بنابراین خودکارآمدی بر سطح درگیری افراد با مشکلات برای رسیدن به اهداف خواسته شده اثر دارد و موجب سعی، تلاش و پافشاری در برابر مشکلات می‌شود (زیمرمن، باندورا، مارتینز، پونز^۲، ۱۹۹۲).

باورهای خودکارآمدی پیش‌بینی‌های قوی رفتار هستند. خودکارآمدی، از طریق انتخاب‌هایی که فرد برمی‌گزیند، انگیزش را تحت تأثیر قرار می‌دهد. خودکارآمدی بالا منجر به تلاش بیشتر و پافشاری بیشتر در برخورد با موانع می‌شود (باندورا ۱۹۹۷؛ شانگ، ۱۹۹۰؛ به نقل از حسن بیگی، ۱۳۸۸).

شواهد نشان می‌دهد که خودکارآمدی می‌تواند با افزایش احتمال رفتارهای سالم و بالا بردن نظام ایمنی بدن به سلامتی فرد کمک کند. مطالعات در حوزه بهداشت روان نشان می‌دهد افراد با خودکارآمدی پایین در موقعیت‌های بالقوه تهدیدآمیز، اضطراب زیادی را تجربه می‌کنند (پروین^۳، ۲۰۰۱، ترجمه جوادی و کدیور، ۱۳۸۱). از آنجا که نوجوانان پرخاشگر معمولاً توان مهار رفتار خود را ندارند و معیارها و ارزش‌های جامعه‌ای را که در آن زندگی می‌کنند به راحتی زیر پا می‌گذارند، در بیشتر موارد والدین و اولیای مدارس با آنها درگیری پیدا می‌کنند و گاهی به اخراج آن‌ها از مدرسه می‌انجامد (صادقی، احمدی و عابدی، ۱۳۷۹)،

بنابراین یکی از ویژگی‌های برجسته‌ی هویت‌یابی رسیدن به تعادل نسبی در شخصیت و به دنبال آن تعادل در رفتارهای بین فردی و اجتناب از رفتارهای واکنش و پرخاشگرانه است.

۱. Pajares

۲. Zimmerman & Martinez-Pones

۳. Parvin

از آنجا که نتایج فراوانی از تحقیقات به بررسی رابطه میان سبک های هویت و خودکارآمدی در نوجوانان پرداخته اند و ارتباطهای قابل توجهی پیدا کرده اند در تحقیق حاضر برآنیم تا این عوامل را در نوجوانان پرخاشگر و عادی جستجو کنیم. از این رو مسائل طرح شده در پژوهش حاضر از یک سو به تعیین رابطه ای که می تواند میان سبک های هویت و خودکارآمدی در هر یک از دو گروه وجود داشته باشد می پردازد و از سوی دیگر برآنیم تا ببینیم که آیا سبک هویت و خودکارآمدی در میان نوجوانان پرخاشگر و عادی متفاوتند.

۱-۳) ضرورت و اهمیت تحقیق:

ضرورت نظری:

از آنجایی که موضوع خودکارآمدی نوجوانان در این مرحله سنی از اهمیت بالایی برخوردار است و هم درگیر هویت یابی هستند و معمولاً والدین و حتی خود نوجوانان با مسئله هویت آشنایی ندارند، در نتیجه این باعث ایجاد مشکلاتی فراوان از جمله بحران هویت و عدم آشنایی با توانایی ها و استعدادهایشان می شود. در نتیجه تکلیف مهمی بر عهده والدین و مربیان و معلمان می باشد. اگرچه بروز پرخاشگری در کودکان بیشتر به خاطر وجود موانع در مقابل خواسته هایشان است و استمرار ندارد، اما در دوران نوجوانی به خاطر شرایط خاصی که وجود دارد بروز این رفتار اگر مورد بررسی و کنترل قرار نگیرد می تواند عواقب وخیمی را در پی داشته باشد (برازجانیان، ۱۳۸۰).

که این امر ضرورت و اهمیت دوچندان این پژوهش را مشخص می کند.

ضرورت کاربردی:

با استفاده از نتایج این تحقیق شاید بتوان توصیه هایی را برای پیشگیری از خطرات احتمالی ناشی از مسایل مربوط به شکل گیری هویت، باورهای خودکارآمدی و خشونت که همگی در دوران نوجوانی مراحل حساسی را می گذرانند انجام داد:

از آنجا که شکل گیری هویت یکی از مسائل مهم دوره ی نوجوانی است. نتایج این تحقیق می تواند در اختیار نوجوانان و والدین قرار گیرد و آنها را با مسئله هویت یابی و انواع هویت آشنا کند و همچنین باعث شناخت نوجوانان درباره بهترین نوع هویت شود.

- با در اختیار قرار گرفتن نتایج این تحقیق، اطلاعات بدست آمده از این تحقیق می تواند باعث آگاهی دانش آموزان، خانواده و مربیان از مسئله پرخاشگری و ویژگی های نوجوانان شود و باعث شناخت بیشتر در کاهش پرخاشگری و نحوه ی برخورد با دانش آموزان شود.
- این تحقیق می تواند به معلمان و والدین در شناسایی دانش آموزان خودکارآمد کمک کرده، آنها را در مقابله با رفتارهای احیانا " پرخاشگرانه از طریق بکارگیری باورهای خودکارآمد مجهز سازد.
- محیط های آموزشی می توانند برای دانش آموزانی که خودکارآمدی بالاتری دارند، برنامه های ویژه ای ترتیب داده تا خودکارآمدی آنها از طریق درستی ارضاء شود.

۱-۴) اهداف تحقیق:

- تعیین تفاوت سبک های هویت دانش آموزان عادی و پرخاشگر.
- تعیین تفاوت میزان خودکارآمدی میان دانش آموزان عادی و پرخاشگر.
- تعیین رابطه بین سبک های هویت و خودکارآمدی در دانش آموزان عادی.
- تعیین رابطه بین سبک های هویت و خودکارآمدی در دانش آموزان پرخاشگر.

۱-۵) فرضیه های تحقیق:

- ۱- بین سبک های هویت دانش آموزان عادی و پرخاشگر تفاوت وجود دارد.
- ۲- بین خودکارآمدی دانش آموزان عادی و پرخاشگر تفاوت وجود دارد.
- ۳- بین سبک های هویت و خودکارآمدی دانش آموزان پسر عادی رابطه وجود دارد.
- ۴- بین سبک های هویت و خودکارآمدی دانش آموزان پسر پرخاشگر رابطه وجود دارد.

۱-۶) تعاریف نظری و عملیاتی:

تعریف نظری سبک هویت: به گفته برزونسکی (۱۹۹۷)، سبک هویت به روشی اشاره می کند که مطابق آن افراد برای ساختن هویت و اصلاح آن وارد عمل می شوند و یا از روشن کردن هویت خود اجتناب می ورزند.

تعریف عملی سبک های هویت: در این پژوهش تشخیص سبک های هویت از طریق نمره ای است که هر فرد در پرسش نامه سبک های هویت برزونسکی کسب می کنند.

تعریف نظری خودکارآمدی: عبارت است از سطح اعتمادی که فرد بر توانایی خویش در اجرای برخی فعالیت ها یا موفقیت در برخی عملکردها دارد (بندورا، ۱۹۹۷، ۱۹۹۴، به نقل از حجازی، فارسی نژاد و عسگری، ۱۳۸۶)

تعریف عملیاتی خودکارآمدی: منظور از خودکارآمدی در این پژوهش، نمره‌ای خواهد بود که فرد آزمون شونده در پرسش‌نامه خودکارآمدی شرر^۱ (۱۹۸۲)، بدست می‌آورد.

تعریف نظری پرخاشگری: عبارت است از رفتاری که به دیگران آسیب می‌رساند یا بالقوه می‌تواند آسیب برساند و ممکن است به صورت بدنی، لفظی و یا نقض حقوق دیگران تجلی کند (گورین و هنسی^۲، ۲۰۰۱، ترجمه توزنده‌جانی و کمال‌پور، ۱۳۸۴).

تعریف عملیاتی پرخاشگری: عبارت است از نمره‌ای که آزمودنیها در پرسش‌نامه پرخاشگری باس و پری^۳ کسب می‌کنند.

۱. Sherer

۲. Gorrin & Hensi

۳. Boss & Pery

۲-۱) نوجوانی

نوجوانی، حد فاصل میان کودکی و بزرگسالی است. حدود و طول مدت آن چندان مشخص نیست و در افراد و جوامع گوناگون متغیر است. به طور کلی می توان گفت، دوره ی نوجوانی از ۱۲ تا حدود ۱۸ الی ۲۱ سالگی به درازا می کشد. روانشناسان از دوران نوجوانی به عنوان دوران برزخی یاد می کنند. به دلیل آنکه نوجوان نه کودک است و نه بزرگسال، نه در میان کودکان احساس راحتی می کند و نه در ارتباط با بزرگسالان. و به دلیل این تغییرات زیاد و گسترده بسیاری از نوجوانان در این مقطع سنی با بحران هایی مواجه می شوند (بهشتیان، ۱۳۸۸).

در این دوره افراد در رشد شناختی اخلاقی و اجتماعی پیشرفتهای مهمی می کنند. با این حال مهمترین زمینه رشد در طول نوجوانی تغییرات جسمانی و تغییرات مربوط به رشد هیجانی و شخصیت است (وین ویتن^۱، ترجمه و تلخیص یحیی سید محمدی، ۱۳۸۳).

در اوایل قرن بیستم استانلی هال^۲ بر اساس مطالعات و مشاهدات خود با عده ی زیادی از نوجوانان به این نتیجه رسید که مرحله ی نوجوانی دارای جنبه های افراطی و اغراق آمیز در سلوک و رفتار است و از مشخصات آن طوفان و فشار هیجانی است ابتدا تغییرات دوره ی بلوغ را بدنی می دانستند ولی به تدریج روشن شد که تغییرات دوره ی بلوغ بیش از آنکه ناشی از تغییرات بدنی باشد تحت تاثیر عوامل محیطی قرار دارد (احمدی، ۱۳۸۳).

ژان ژاک روسو در کتاب امیل^۳ نوجوانی را به سه ویژگی مشخص می کند.

۱- در نوجوانی بی ثباتی و تعارض هیجانی ناشی از نموزیستی در فرد نمایان می شود.

۱. Wayne Weiten

۲. Stanly Hall

۳. Emile

۲- نوجوانی، از جهات مخصوصی تکرار مجدد مراحل قبلی زندگی است.

۳- تغییرات زیستی و اجتماعی دوره نوجوانی با یک مجموعه از تحولات روانی همراه است. انتقال به این دوره به خودآگاهی و توانایی تفکر منطقی منجر می شود (لطف آبادی، ۱۳۷۸).

آنا فروید می گوید: هنگامی که نوجوان برای نخستین بار غلیان احساس ادیپی را می آزمايد، اولین برانگیزاننده او فرار کردن است. نوجوان در حضور والدین احساس تنودگی و اضطراب می کند و فقط هنگامی که از آنها در فاصله باشد احساس امنیت می نماید. در واقع نیز برخی نوجوانان در چنین موقعی از خانه فرار می کنند، بسیاری در خانه باقی می مانند و با وجودی که خود را در خانه مانند یک شاگرد شبانه روزی حس می کنند، گاهی نوجوانان تلاش می کنند با اهانت و تحقیر کردن والدین از آنها بگریزند. نوجوانان بعضی اوقات تلاش می کنند که با بی توجهی به آنچه که احساساتشان به آن وابسته است، از خود در برابر همه احساسات و برانگیزنده ها محافظت نمایند. یکی از طرق در این مورد ریاضت طلبی است. یعنی نوجوان سعی می کند از هر نوع لذت جسمی بپرهیزد. یک وسیله دفاعی دیگر علیه برانگیزنده ها «عقلی سازی مسائل» است. نوجوان سعی می کند که مسائل مربوط به امور جنسی و پرخاشگرانه را به یک سطح انتزاعی و ذهنی انتقال دهد.

آنا فروید ذکر می کند که طغیان دوره نوجوانی و دفاع ها و طرق مأیوسانه و بسیار شدید این مرحله در واقع، طبیعی و مورد انتظار است. او به طور معمول در این موارد روان درمانگری را پیشنهاد نمی کند و فکر می کند که باید به نوجوان فرصت و میدان عمل داد تا راه حل خود را پیدا کند (شریفی درآمدی، ۱۳۸۰).

۲-۲) هویت :

ورود به دوره ی نوجوانی با تغییرات مهمی از جمله بلوغ جنسی^۱، روابط صمیمی با همسالان، ریسک کردن و توانایی های جدید شناختی همراه است. این تغییرات نوجوانان را وادار می سازد که به یگانگی و ثبات در تعریف خود بیندیشد و به دنبال آن باشند تا هویت خود را بسازد (برگر^۲، ۲۰۰۱).

۱. puberty

۲. Berger

۳. Marshall

ارائه یک تعریف جامع و دقیق از هویت کارآسانی نیست.

مارشال^۳ (۱۹۹۹)، ناهماهنگی در تعاریف ارائه شده را به دلیل طبیعت این سازه می داند که دارای اجزای متعدد است و به این دلیل توصیف دقیق هویت و هماهنگی میان تعاریف را با دشواری رو به رو می سازد. از نظر او پژوهش های انجام شده در این حوزه بیشتر روی یک یا دو فرآیند تاکید می کنند و تاکید نامتوازن بر فرآیندهای هویت از ایجاد یک دیدگاه یک پارچه که برای یک تعریف یکپارچه از هویت ضرورت دارد جلوگیری می کند (شکرکن و همکاران، ۱۳۸۰).

اریکسون تعاریف متعددی را برای تعریف هویت ارائه کرد که از تفکر روان تحلیلی وی با تاکید بر رشد من سرچشمه گرفته و بر مبنای این عقیده قرار دارد که من یک شخصیت پیوسته را سازماندهی می کند و نوعی یکسان بودن و پیوستگی به آن می بخشد که آن را دیگران درک می کنند. وی می گوید واژه ی هویت هم بر یکسان بودن خود و هم بر شریک بودن دایمی در برخی از ویژگیهای اساسی با دیگران دلالت می کند (اریکسون، به نقل از آدامز^۱، ۱۹۹۸).

گلاسر هویت را آن تصویری می داند که فرد از خویش دارد و این تصور ممکن است با تصوراتی که دیگران از او دارند، هماهنگ و یکسان و یا اینکه با آنها کاملاً متفاوت باشد. همچنین به نظر او هویت عبارت است از نیاز به احساس جدا و متمایز بودن از دیگر موجودات زنده. به نظر گلاسر این نیاز تنها نیاز روانی اساسی انسان است که همه مردم در همه فرهنگ ها از بدو تولد تا مرگ دارا می باشند (شفیع آبادی و ناصری، ۱۳۸۶).

اریکسون^۲ در نظریه ی «روانی- اجتماعی» خود دوران نوجوانی را با عنوان «بحران^۳ هویت»، معرفی می نماید. به اعتقاد اریکسون نوجوان در این سنین با سوالات متصدی در خصوص این که «او چه کسی است؟» و «از زندگیش چه می خواهد؟»، رو به رواست. علت این مواجهه فراهم شدن فرصت های انتخاب و تصمیم گیری در خصوص موضوعاتی همانند شغل، تحصیل و ازدواج است. در واقع از این پس نوجوان متوجه می شود آنچه او را از دیگران متمایز می سازد و به او هویت می بخشد، تصمیم گیری در خصوص

۱. Adams , G.R

۲. Erikson

۳. Crisis

فرصت های فراهم شده است. در این دوران نوجوان متوجه می گردد که هر نوع انتخابی سرنوشت و یا پیامدی ویژه به دنبال دارد. همچنین در این مرحله نوجوان به دنبال ارائه تعریفی از خود و تعیین مسیر و هدف زندگی اش می باشد (سامانی و فولادچنگ، ۱۳۸۵).

هویت معادل واژه انگلیسی Identity به معنی اتحاد به ذات یا انطباق با ذات و اتصاف و یکی شدن موصوف با صفات اصلی مورد نظر است. از زمانی که انسان اولیه احساس کرد باید به کیستی و چیستی خود در برابر حیوانات و طبیعت پاسخ گوید مقوله هویت شکل گرفته است.

۲-۳) چرخه های رشد هویت :

اریکسون (۱۹۶۳)، معتقد است انسان هشت مرحله ی پی در پی رشد روانی- اجتماعی را تجربه می کند که هر مرحله بر اساس موفقیت یا شکست در مراحل قبلی شکل می گیرد. در نظر او مشکلات و بحرانهای بسیاری در خلال نوجوانی (که پنجمین مرحله ی رشد روانی - اجتماعی است) رخ می دهد که او از آن به عنوان مرحله هویت یابی در برابر سردرگمی نقش یاد کرده است. تجارب این مرحله ی رشد به طور مستقیم بر بقیه زندگی بزرگسالی اثر می گذارد. طی این مرحله از رشد، جستجو برای شغل، ارزشها و جهان بینی آغاز می شود. پرسش هایی نظیر من کیستم؟ به کجا می روم؟ چه کاره خواهم شد؟ نمونه ای از این پرسشها هستند (به نقل از وایت، وامپلر روین^۱، ۱۹۹۸).

مارسیا^۲ (۱۹۶۶)، بر اساس آثار اریکسون الگوی وضعیت هویت را برای توضیح فرآیند تحول و ساختار هویت ارائه داده است. در این الگو بر اساس سطح جستجوی شخصی - که به طور اولیه بحران هویت نامیده می شود - موضوعات مرتبط با فرد و موقعیت (مانند جستجوی عقاید مذهبی) و سطح تعهد^۳ (مانند تعهد به یک مذهب مشخص)، چهار وضعیت هویت (موفق^۴، دیررس^۱، زودرس^۲ و سردرگم^۳)، ارائه داد (به نقل از وایت و دیگران، ۱۹۹۸).

۱-White J . M . Wampler R . S &Winn , K . I

۲-Marcia J . E

۳-Commitment

مارسیا در شکل گیری هویت به دو فرایند اساسی، بحران و تعهد اشاره می کند: فرآیند اول، یعنی بحران و جستجوی هویت، دوره ای است که فرد درباره ی تقلیدها و همانند سازی های گذشته، انتظارات، نقشها و سنتهای اجتماعی پرسشگری می کنند. و در مورد علایق، استعدادها و جهت گیری های خود به تامل می پردازد و نقش ها، آرمانها و شکل های مختلف هویت را مورد آزمایش قرار می دهد. فرآیند دوم یعنی تعهد مشابه با مفهوم وفاداری در نظریه ی اریکسون است و در واقع تصمیم گیری های نسبتاً بادوام و باثبات نسبی در زمینه های مختلف هویت و جهت گیری تلاشهای فرد به سوی این تصمیم گیری ها می باشد (کارور و شی یر^۴، ۱۹۹۸، ترجمه ی رضوانی، ۱۳۷۵).

۲-۴) فرآیند شکل گیری هویت :

کارول گاردو و جانسن بوهن^۵ (۱۹۷۱) خاطر نشان می سازند که حداقل چهار مساله اساسی در احساس فردی هویت وجود دارد :

۱-انسانی: این احساس که فرد یک موجود انسانی است.

۲-جنسیت: احساس فرد از مردانگی و زنانگی.

۳-فردیت: این شناخت که فردی خاص و بی نظیر است.

۴-پایداری: این آگاهی که فرد همان شخصیتی است که روز قبل بوده است.

از این رو رشد احساس هویت مستلزم این است که یک فرد دریابد «او دارای هویت بی نظیر و واحدی است، زن یا مردی است جدا از دیگران و به طور کلی شبیه هیچ فرد دیگری نیست» (اکبری، ۱۳۸۱).

۴-Achievement

۵-Moratorium

۶-Foreclosure

۷-Diffusion

۱.Caror & Sheer

۲.Carol Gardo , Johnson Bohon

در حقیقت، شکل‌گیری هویت خود مهمترین حادثه رشد شخصیت در دوره نوجوانی است. یعنی هنگامی که ویژگی‌های زیست‌شناختی و فرآیندهای عقلی می‌بایست انتظارات اجتماعی مربوط به عملکرد مناسب بزرگسالان را برآورده سازند. شکل‌گیری هویت ترکیب مهارت‌ها، جهان‌بینی و همانندسازی‌های دوران کودکی است که به صورت یک کل و کم و بیش پیوسته و منحصر به فرد در می‌آید که برای نوجوان احساس تداوم گذشته و جهت‌گیری برای آینده را فراهم می‌سازد. اریکسون بر اهمیت بافت اجتماعی تأکید زیادی دارد. زیرا بافت اجتماعی چیزی برای جستجو ارائه می‌کند که می‌تواند حقیقت داشته باشد (گروگر^۱، ۲۰۰۰). باید اشاره کرد که شکل‌گیری هویت خیلی پیش از آغاز نوجوانی شروع می‌شود. اریکسون نشان داد که نتایج موفقیت‌آمیز مراحل قبلی رشد روانی - اجتماعی، راه را برای حل مثبت و موفقیت‌آمیز تعارضهای روانی دوره نوجوانی، که وی آن را «شکل‌گیری هویت در مقابل اغتشاش هویت^۲» نامیده است، هموار می‌کند. به نظر وی، افرادی که با احساس ضعیف امنیت به نوجوانی می‌رسند، در یافتن آرمانهایی که به آن تکیه کنند مشکل خواهند داشت. کسانی که با مقدار اندکی از «خودمختاری» و «ابتکار عمل» به دوره نوجوانی می‌رسند، قادر نیستند به انتخاب و کشف فعالانه راه مناسب از میان راه‌های گوناگون زندگی بپردازند.

همچنین، آنان که فاقد احساس و قدرت «پرکاری و سازندگی» هستند، نمی‌توانند شغلی را انتخاب کنند که مناسب علایق و مهارت‌های آنان باشد (لطف‌آبادی، ۱۳۸۱).

اریکسون (۱۹۸۱)، بیان می‌دارد که شکل‌گیری هویت شامل ایجاد احساس یکی بودن، وحدت شخصیتی است که به وسیله شخص احساس می‌شود و به وسیله دیگران به صورت یکسان بودن از زمانی به زمان دیگر شناخته می‌شود. عبارات کلیدی در تعریف اریکسون عبارتند از:

۱- احساس یکسان بودن و وحدت شخصیتی که فرد به واقع احساس می‌کند.

۲- تشخیص این وحدت توسط بزرگسالان.

۱. Groger

۲. Identity formation versus identity confusion